

Novi Matajuri

Leto III - Štev. 13 (61)
UREDNIŠTVO in UPRAVA
Čedad - Piazzetta Terme Romane 9
Tel. (0432) 7 13 86
Poštni predal Čedad štev. 92
Casella postale Cividale n. 92

ČEDAD, 1.-15. julija 1976
Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
Izdaja ZTT
Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
Posamezna številka 150 lir
NAROČNINA: Letna 3000 lir
Za inozemstvo: 3500 lir
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska
Trst 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
Quindicinale
Za SFRJ Ziro račun
50101-603-45361
- ADIT - DZS, 61000 Ljubljana.
Gradišče 10/II - Telefon 22-207

Sped. in abb. post. II gr./70
Poština plačana v gotovini
OGLASI: mm/st + IVA 12%
trgovski 100, legalni 200
finančno-upravni 150,
osmrtnice in zahvale 100,
mali oglasi 50 beseda

REZULTATI VOLITEV V ITALIJI

Močno napredovanje levice in poraz desnice - naši volilci so se odzvali vabilu Novega Matajuria

STRANKE	ZBORNICA 1976			ZBORNICA 1972			SENAT 1976			SENAT 1972			DEŽELNE 1975	
	glasovi	%	sedeži	glasovi	%	sedeži	glasovi	%	sedeži	glasovi	%	sedeži	glasovi	%
KD	14.211.005	38,7	263	12.912.466	38,7	266	12.215.036	38,9	135	11.465.529	38,1	135	12.547.480	35,3
KPI	12.620.509	34,4	227	9.068.961	27,1	179	10.631.871	33,8	116	8.573.862	28,4	95	11.313.552	32,0
KPI-PSI	26.788	0,1	1	—	—	—	52.908	0,2	1	—	—	—	—	—
PSI	3.541.383	9,6	57	3.208.497	9,6	61	3.208.382	10,2	29	—	10,7	33	4.235.416	12,0
DP	555.908	1,5	6	648.591	1,9	—	78.055	0,2	—	3.225.707	—	—	417.355	1,2
PR	394.623	1,1	4	—	—	—	265.420	0,8	—	—	—	—	—	—
PSDI	1.237.483	3,4	15	1.718.142	5,1	29	965.478	3,1	6	1.613.810	5,4	11	1.989.504	5,6
PRI	1.134.648	3,1	14	954.357	2,9	15	845.629	2,7	6	918.440	3,0	5	1.160.967	3,3
PLI	478.157	1,3	5	1.296.977	3,9	20	436.506	1,4	2	1.316.172	4,4	8	890.214	2,5
Laiki	—	—	—	—	—	—	334.908	1,1	2	—	—	—	—	—
SVP	184.286	0,5	3	153.674	0,5	3	158.605	0,5	2	113.452	0,4	2	132.185	0,4
MSI	2.243.849	6,1	35	2.894.862	8,7	58	2.088.318	6,6	15	2.767.059	9,2	26	2.403.930	6,8
Drugi	86.866	—	—	544.886	1,6	1	139.835	—	1*	120.376	0,4	—	229.018	0,7

Pod rubriko «drugi» so vključene manjše stranke, med katerimi tudi Slovenska skupnost. V senatu je zabeležen senator, ki je bil izvoljen na koalicijski listi KD, centrističnih strank in avtonomistične liste v Dolini Aoste. Izvoljen je bil predst. avnik francoskih avtonomistov.

Rezultati političnih volitev 20. in 21. junija letos so pokazali tendenco italijanskih volivcev, da oddajajo svoje glasove vedno bolj na levo. Beležimo mogočen porast komunistov. Za poslansko zbornico so pridobili 49 novih poslancev, medtem ko so pridobili za senat 22 novih senatorjev.

Od vseh strank v Italiji, razen KD in PSI, nima nobena stranka v parlamentu toliko poslancev, kolikor so jih novih izvolili komunisti.

KD je rekuperirala glasove, ki jih je bila zgubila na lanskih upravnih volitvah, vendar ima sedaj v parlamentu 3 poslance manj, kot v prejšnji legislaturi.

Da je KD dosegla rezultate, ki smo jih videli, je «požrla» manjše stranke, svoje bivše zaveznike, kateri so skoraj izgubili iz političnega pozorišča. Najbolj so nastradali socialdemokrati in liberalci, težak poraz so doživeli tudi neofašisti. Socialisti so skoraj obdržali svoje pozicije.

Po zadnjih volilnih rezultatih vlada splošno mnenje med razgledanimi političnimi izvedenci, da bo nemogoče vladati v Italiji brez odločne podpore levice. Ali bo sprejela KD sodelovanje z levice, ali bomo šli kmalu spet na volitve? Upamo, da ne bo stranka relativne večine tvegala novih volitev. Morda se bodo le našli v KD novi ljudje, ki bodo razumeli, da se ne more več držati v hladilniku nad 16 milijonov glasov, ki izhajajo

iz delavskega razreda, iz nižjih in srednjih slojev. To silno moč je treba klicati na odgovornost, na vladno odgovornost, če hočemo rešiti velike politične, gospodarske in socialne probleme v naši državi. KD mora ubrati novo pot, novo politiko, politiko sodelovanja z naprednimi silami v državi in v Parlamentu.

Povedano to, izrabljamo priložnost, da spet opozorimo na nerešena vprašanja tudi v Beneški Sloveniji.

Treba bo vendarle začeti s politiko, ki bo pripeljala Beneško Slovenijo do kulture, gospodarskega in socialnega razvoja, ne samo zato, da se zaustavi še vedno trajajoča emigracija, ampak da se omogoči vrnitev in delo tisočim našim ljudem, ki jih je razpršila kriminalna politika po vsem svetu.

Volitve so mimo in sedaj bo treba nujno misliti na izgradnjo dežele, ki je bila tako hudo prizadeta od majskega potresa. Treba bo misliti na takojšnjo organizacijo manjšinske konference v Vidmu, opustiti načelne deklaracije in nam priznati vse pravice, ki nam pritičejo, kot slovenski narodni skupnosti.

Rezultati zadnjih političnih volitev pri nas so zelo poučni in ne dopuščajo nobenega odlaganja pri reševanju naših problemov.

KD-DC, ki je bila v preteklosti tako hermetično zaprta do vprašanja našega narodnostnega problema, je

na lanskih upravnih volitvah doživela poraz.

To je bilo za stranko poučno, tako da se je našim problemom bolj odprla in rezultat tega je, da je na letošnjih volitvah spet pridobila izgubljene glasove, in to na račun tistih, ki tajijo pri nas obstoj slovenskega vprašanja, predvsem socialdemokrati. Že lansko leto so se bili komunisti lepo uveljavili na upravnih volitvah po naših občinah. Le v teh so letos dobili še skoraj 1000 glasov več. Mislimo, da gre pripisati ta pozitivni rezultat za komuniste tudi dejstvu, da so se dosledno bojevali za naše pravice.

Končno ne moremo mimo glasov, ki jih je prejela na teh političnih volitvah Slovenska skupnost v videmski pokrajini. Prijela je 743 glasov in to ni malo, če pošteno presojamo okoliščine in razmere, v katerih se je prvič pojavila ta stranka pri nas, kratkomalo ne poznava našim volivcem. Mislimo, da bi en kandidat iz Benečije, več sredstev, večja organiziranost in večja angažiranost naših domačih somišljenikov doprinesla znatno boljše rezultate za to stranko. «Delo uči človeka!» pravi naš pregovor. Morda bo šlo na prihodnjih volitvah bolje.

Na vsak način bi morala biti ena stvar jasna: naj nobenemu ne pride na misel, da bi štel in smatral za Slovence v Benečiji samo tiste, ki so glasovali za Slovensko skupnost.

Zelena luč za slovenski jezik na trgovskem poklicnem zavodu v Vidmu

Kot smo že poročali, je skupina profesorjev zavoda «B. Stringher» iz Vidma dala pred meseci pobudo za uvedbo pouka slovenskega jezika, kot tuj jezik, poleg že obstoječih tujih jezikov, ki jih učilo na zavodu.

Pobudo je podprlo ogromno število dijakov in profesorjev kasneje, zahteva je šla pred zavodski svet, ki je tudi pobudo plebiscitarno podprl, saj nihče ni glasoval proti in samo dva člana tega sveta sta se vzdržala pri glasovanju.

Končno je ta predlog šel v pretres profesorskega zbora. Tu, je bila bitka za uvedbo pouka našega jezika precej težka in bi rekli celo malce tvegana, ker so se vsi demokrati na šoli dobro za-

vedali, kako so konservativne in protidemokratske sile še močne in vplivne. Toda napredek, demokracija in zdrava pamet so zmagali! 72 profesorjev je volilo da, 18 ne in 9 se jih je vzdržalo. Nasprotniki slovenščine na zavodu niso imeli prepričljivih argumentov, medtem ko je skupina pobudnikov dobila v debati mnogo inteligentnih podpornikov, ki so podčrtali koristnost poznane kulture najprej in jezika sosednega naroda.

Med mnogimi govorniki, dva sta izstopala zaradi nju-nega kulturnega in političnega položaja: prof. Ellero, urednik uglednega štiri-najst dnevnika «Corriere del Friuli» in prof. Caporale, župan vasi Moimacco pri Če-

dadu, ki sta podčrtala umestnost uvedbe našega jezika v šolo, ker kot je prof. Ellero lepo rekel: «Tisoč vezi vežejo slovenski in furlanski narod, a to ne od danes, temveč od zmeraj».

Takšen je bil postopek za sprejem zahteve po uvedbi slovenščine v trgovski zavod «Stringher» v Vidmu. Zdaj gre vse gradivo, s podpisami profesorjev in dijakov in s potrđili zavodskega sveta in profesorskega zbora, na ministrstvo v Rim, kjer bodo morali zahtevo dokončno vzeti v pretres.

Upati je, da se bodo prvi dijaki lahko upisali v tečaj slovenščine, poleg angleščine, nemščine in francoščine, že v šolskem letu 1976-77.

Luce verde per lo sloveno all'Istituto «Stringher» di Udine

Come i nostri lettori ricorderanno, abbiamo già riferito dell'iniziativa all'istituto prof. per il commercio «B. Stringher» di Udine per l'introduzione della lingua slovena, accanto e mai in sostituzione, come taluno va dicendo, alle lingue straniere già insegnate e cioè l'inglese, il tedesco ed il francese.

L'iniziativa fu appoggiata

dalla stragrande maggioranza degli insegnanti e degli allievi. Dopo la raccolta delle firme, la proposta è stata discussa dal consiglio d'istituto che l'ha approvata con due sole astensioni, senza nessun voto contrario. Infine, a conclusione del suo iter burocratico, la proposta è stata discussa e votata anche dal collegio dei professori, cioè

da tutti gli insegnanti dell'istituto. Qui, questa battaglia per la democrazia e la libertà, si presentava difficile perchè i promotori dell'iniziativa si rendevano conto dell'influenza e del numero delle forze conservatrici presenti in ogni scuola. Il risultato del voto però è andato oltre ogni previsione. 72 professori hanno

Continuazione a pag. 2

Predsednik IS socialistične republike Slovenije Andrej Marinc na obisku v Čedadu in Vidmu

Na srečanju s predstavniki beneških društev obljubil vsostransko pomoč žrtvam potresa

V torek, 15. junija, popoldne je obiskal Čedad predsednik Izvršnega sveta socialistične republike Slovenije Andrej Marinc. V delegaciji sta bila še člana Izvršnega sveta SRS Boris Miško in predsednik republiške skupnosti za ceste inž. Lojze Blenkuš.

Delegacijo je spremljal generalni konzul SFRJ v Trstu Ivan Renko.

Visoki gostje so se srečali na sedežu kulturnega društva «Ivan Trinko» v Čedadu z vsemi člani koordinacijskega odbora beneških društev za pomoč žrtvam potresa. Predsednik Marinc se je zanimal za obsežnost škode, ki smo jo utrpeli ob majskem potresu, o sedanjem stanju in o organizaciji pomoči.

Potem, ko so ga seznanili razni člani koordinacijskega odbora o ogromni škodi, ki nam jo je prizadel potres, o tem, kako poteka pomoč prizadetemu prebivalstvu, so podčrtali željo in odločnost našega ljudstva, da hoče ostati na svoji zemlji, da hoče obnoviti svoje domove in nadaljevati življenje po tradicijah naših prednikov.

Predsednik Marinc je obljubil vsestransko pomoč Slovenije v sodelovanju z italijanskimi oblastmi za obnovo porušeni krajev.

Po prisrčnem razgovoru, ki je trajal nad uro časa, se je delegacija iz Slovenije napotila v Videm in sicer v Campofornido, kjer jo je pričakal predsednik deželne odbora Antonio Comelli s svojimi ožjimi sodelavci ter drugimi civilnimi in vojaškimi oblastmi, med drugimi general Can, komandant brigade «Isonzo» in polkovnik (Colonello) Franceschi, komandant skupine helikopterjev divizije Mantova. Od tu so gostje odleteli z dvema voja-

škima helikopterjema in si iz zraka ogledali najbolj hudo prizadete kraje od potresa: Neme, Torlan in Podbardo, Tarcent, Artinj, Humin (Gemono), Gorjane (Montenars) ter Magnano in Riviera.

S helikopterjem so še preleteli hrib Sv. Simeona, kjer naj bi bil epicenter potresa, strašanski plaz v Braulins, nad Trasaghisom in Ozopom, nato so leteli čez Forgario in vasi Cornino, San Rocco, Vito d'Asio in Clauzetto.

Ob povratku proti Vidmu je lahko ugotovila delegacija iz Slovenije posledice katastrofalnega potresa v Bujah, Majanu, Persu, Melsu in Colloredo di Montalbano. Zaradi neugodnega vremena in organizacijskih težav je odpadel ogled prizadetega področja na jugoslovanski strani.

Po povratku iz žalostnega poleta v Videm, sta se jugoslovanska in italijanska delegacija sestali na sedežu deželnega odborništva za krajevne uprave. Razgovor je bil zelo praktičnega značaja. Iz italijanske strani so bili prisotni, poleg Comellija, še predsednik deželnega sveta Arnaldo Pittoni ter odborniki Stopper, Del Gobbo, Bertoli, Rigutto in Mauro.

Med kratkim pozdravnim govorom je Marinc poudaril, da je delegacija prišla na neuraden obisk, da bi izkazala s stvarnimi dejstvi solidarnost prizadetemu prebivalstvu. Ko se je Comelli zahvalil za ponudeno pomoč, sta delegaciji takoj načeli stvarna vprašanja obnove porušeni vasi in mest.

Ob zaključku naj poveljemo, da se je pred tem mudila teden dni v prizadetih krajih tričlanska delegacija jugoslovanskih strokovnjakov, katerih nasveti bodo zelo koristni za obnovo porušeni vasi.

Ter v občini Bardo: ljudje urejajo na travniku pod vasjo zasilne šotore, da bodo vanje spravili iz porušeni hiš rešeno blago

SUNTO DELLA LEGGE REGIONALE PER LA RIPARAZIONE DELLE CASE DANNEGGIATE DAL TERREMOTO

Commento della legge regionale n. 230 relativa ai provvedimenti d'urgenza per sopprimere alle straordinarie ed impellenti esigenze abitative delle popolazioni colpite dagli eventi tellurici del maggio 1976 nel Friuli-Venezia Giulia.

Lo stato, al fine di avviare la ricostruzione delle zone terremotate, ha assegnato alla Regione F.V.G. un contributo speciale di lire 200 miliardi con il D.L.B.V. 1976, n. 227. Gli interventi le cui modalità nonché le procedure relative verranno determinate da leggi regionali investono tre settori primari:

1) Industria, commercio, artigianato e turismo,

2) Agricoltura,

3) Opere pubbliche ed edilizia. Ed appunto in base alla predetta legge, che la regione ha emesso il 29-5-1976 la prima legge volta ad aiutare le popolazioni colpite dal terremoto nell'opera di ricostruzione.

Si è anzitutto stabilito che saranno costituiti, presso ciascun comune danneggiato dal sisma, uno o più gruppi di tecnici che dovranno procedere alla rilevazione degli edifici destinati ad uso di abitazione o ad uso misto non irrimediabilmente danneggiati, da poter riparare e renderli abitabili. Inoltre questi gruppi tecnici dovranno determinare le necessarie opere di riparazione e procedere alla loro stima.

Alla costituzione di questi gruppi di rilevamento composti da tre tecnici, provvede l'Assessorato dei lavo-

ri pubblici utilizzando i funzionari tecnici che già prestano servizio nei vari enti pubblici. Di ciascun gruppo infine potrà far parte un tecnico, designato dal comune interessato.

Questi gruppi di rilevamento sono organi straordinari delle amministrazioni comunali dove prestano il loro servizio e, come tali, sono a disposizione delle medesime.

Le operazioni di rilevamento sono eseguite con criteri uniformi, e hanno luogo possibilmente alla presenza del proprietario dell'edificio o di chi ne ha la rappresentanza o di chi ne cura gli interessi.

Compite le operazioni di rilevamento, dovrà essere fatto per ciascun edificio apposito verbale di accertamento, dal quale dovrà risultare sia la determinazione delle opere di riparazione sia il loro costo. Copia di questi verbali deve essere posta a disposizione dei consiglieri comunali ed altresì agli assessori regionali competenti.

I verbali di accertamento, sottoscritti dai componenti dei gruppi ed eventualmente controfirmati per adesione dai proprietari o da chi li rappresenta o ne cura gli interessi, sono immediatamente trasmessi al sindaco il quale, una volta convulsi, ne dà notizia ai predetti interessati invitando quest'ultimi a chiedere l'autorizzazione ad eseguire le opere di riparazione, con il contributo regionale.

Nel breve termine di 10 giorni dalla presentazione della domanda il sindaco dà l'autorizzazione, equivalente a licenza edilizia, all'esecuzione delle opere di riparazione, fissando il termine per l'ultimazione

delle stesse, disponendo altresì la concessione del contributo regionale.

Il contributo è determinato per ciascun alloggio, in misura pari all'80% dell'importo di stima risultante dal verbale di accertamento e comunque fino ad un contributo massimo di 6 milioni, che potrà essere elevato, fino a 10 milioni nel caso di immobili, per uso di abitazione rurale con annessi rustici. Altresì è ammesso un contributo sempre dell'80% della stima risultante dal verbale di accertamento per gli eventuali vani adibiti ad attività produttive, fino ad un massimo di 4 milioni.

L'erogazione verrà fatta al 50% dell'importo concesso, subito dopo la emanazione del provvedimento di concessione, mentre il restante 50% dopo l'ultimazione dei lavori e l'accertamento della regolare esecuzione degli stessi.

Nel caso che l'interessato ritenga che la stima è fatta dal gruppo di rilevamento sia troppo esigua, può ricorrere al sindaco entro 10 giorni dalla comunicazione del verbale di accertamento.

Il sindaco deve entro 15 giorni, ed in via definitiva decidere, su parere conforme di una commissione di tre esperti, designati dal consiglio comunale.

I proprietari che abbiano cominciato le riparazioni prima del compimento delle operazioni di rilevamento sono ugualmente ammessi al contributo. Le indicazioni delle riparazioni già effettuate e la loro relativa spesa saranno riportate nel verbale di accertamento.

Luce verde . .

Continuazione dalla 1ª pag.

votato sì per l'introduzione dello sloveno, 9 si sono astenuti e solo 18 hanno votato contro.

Coloro che avversavano la introduzione della nostra lingua non hanno saputo trovare argomenti validi, che infatti non ci sono, per convincere i colleghi a votare contro la proposta, mentre i promotori dell'introduzione dello sloveno hanno avuto chiari e intelligenti sostenitori. Molti professori hanno spiegato perché, secondo loro, questa proposta era logica e giusta in una zona come la nostra, tuttavia, ne vogliamo ricordare solo due: il prof. Caporale, sindaco di Moimacco presso Cividale che ha parlato dei più che cordiali rapporti politici, economici ed umani tra i due paesi confinanti, ed il prof. Ellero, direttore del quindicinale d'opinione «Corriere del Friuli» che ha ricordato come mille legami leghino i popoli friulano e sloveno, non da oggi, ma da sempre. Ora la proposta, viste le centinaia di firme raccolte, il parere favorevole del consiglio d'istituto e del collegio dei professori, va a Roma, dove dovrà essere presa in considerazione in via definitiva. Anche un'eventuale risposta negativa dovrà essere motivata. Tuttavia, abbiamo fondate speranze che i primi studenti potranno iscriversi al corso di lingua slovena, accanto a quelli esistenti, già nell'anno scolastico 1976-77.

Ljudske napovedi za julij

Če sv. Marjete deževalo bo (20. julija), težko boš pod streho spravil seno.

Kakor se kaže vreme ta dan (10. julija), tako bo julij in avgust.

Jakobova ajda (25. julija) in Ožbaltova repa je malokdaj lepa.

Če je tega meseca presuho, ostane grozdje drobno.

Dež na dan sv. Cirila in Metoda (5. julija) orehe in kostanj do mala ogloda.

Pasji dnevi mrzli in ledeni, vinarju so močno teževni.

Cist zrak o svetem Jakobi ti shrambe žita polni.

BEPIČ:

Mlinarjev Edko je bil umorjen v Špetru

IV.

Edko je dvignil desko, ki je ležala na tleh, jo prislonil k zidu in sedel nanjo. Komočle je naslonil na kolena in si z rokama podprl glavo, ki mu je postajala težka kot svinec in žareča kot vročičnemu bolniku. Predal se je najrazličnejšim mislim, ker je vedel, da ga spanec ne bo srečal to noč.

Pozno ponoči so se ponovno približali koraki. Fašist je s treskom odsunil zapah, odprl vrata in v celico se je usula svotloba električne svetilke, ki jo je fašist držal v roki. Edku

je posvetil naravnost v obraz, da so ga oči zaščemele. Ukazal mu je, naj gre za njim.

V pisarni je čakal komandant z resnim, surovim obrazom. Stopil je pred Edka, ga ostro pogledal izpod čela in ga vprašal: «Ste kaj premislili?»

«Veliko»

«No, in?»

«Povedal bom kar brez ovinkov. Ne gre mi v glavo, čemu počenjate take stvari, ko vendar vidite, da so Rusi in zavzniki že pred vrati Berlina

in vojna ne bo trajala več kot mesec dni. Zavezniška vojska se bliža tudi Vidmu in Čedadu, s hribov se bodo usuli partizani in kaj bodo naredili fašistični republikanski vojniki. To sem premišljeval!».

Komandant si je s spodnjimi zobmi grizel zgornjo ustnico, mišice na licih so mu drgetale in oči so mu švigale iz kota v kot dva žareča oglja. Z naglo kretnjo je snel čepico z glave in jo vrgel na mizo, da je nekaj listov papirja sfrčalo na tla. Nato je bruhnila iz njega vsa fašistična zaslepljenost in zagrizenost: «Ti si drzneš sramotiti in podcenjevati našo hrabro armado?! Ščjavo! Bandidi! Ali misliš, da se bo Mussolini uklonil, kot se je Badoglio? Mussolini je naša vera! Mussolini smo vsi! Ali smo zastojali pisali ta gesla po vseh Julijskih krajine, po vsej tej deželi, ki smo jo mi odrešili? Se te ni nič prijelo? Ne veš nič, koliko dobrega smo naredili temu ljudstvu, kakšne lepe ceste je dal zgraditi Mus-

solini in zdaj se je to barbarško ljudstvo uprlo! Zahrtno nas napada, noče sprejeti kulture, ki mu jo edino mi lahko nudimo, ostati hoče v temi in pod vplivom barbarskega Balkana. Brutti schiavi! - In ti si upaš trditi, da nič ne veš o banditih? Mi pa dobro vemo, po kaj si hodil v Čedad in kam si zahajal v Furlanijo. Tvoja usoda je že zapečaten!».

Skrivaj se ga hoče odkrižati. Peljejo ga na polje, kjer ga čaka gotova smrt. Zločin pa hočejo zabrisati. Rekli bodo, da so ga partizani ubili. Ali naj skuša pobegniti. Kam? Puške imata nabasane, pripravljene za strel.

Živce je imel napete kot strune. Niti lastnih korakov ni več slišal. Ničesar več ni videl okrog sebe, ne fašistov, ne murv, mimo katerih so stopali, niti lune, ki je žarko svetila na nebu. Zdelo se mu je, kot bi se mu bila zgrnila okrog glave neka koprena, kot bi vse drugo izginilo, razen njegovega obraza. In pred tem obrazom je stala podoba, ki je kot v zlatem okviru žarela pred njim, podoba Stane in otrok. Ušesa so bila zamašena, a je kljub temu slišal Stanin glas

in zavili proti Ažli. Torej ne v Čedad? Nekaj mu je zagomazelo po hrbtu. Kako je rekel komandant - Tvoja usoda je zapečaten!» - Zdal mu je bilo jasno. Spoznal je vso zlobo tega človeka.

Skrivaj se ga hoče odkrižati. Peljejo ga na polje, kjer ga čaka gotova smrt. Zločin pa hočejo zabrisati. Rekli bodo, da so ga partizani ubili. Ali naj skuša pobegniti. Kam? Puške imata nabasane, pripravljene za strel.

Živce je imel napete kot strune. Niti lastnih korakov ni več slišal. Ničesar več ni videl okrog sebe, ne fašistov, ne murv, mimo katerih so stopali, niti lune, ki je žarko svetila na nebu. Zdelo se mu je, kot bi se mu bila zgrnila okrog glave neka koprena, kot bi vse drugo izginilo, razen njegovega obraza. In pred tem obrazom je stala podoba, ki je kot v zlatem okviru žarela pred njim, podoba Stane in otrok. Ušesa so bila zamašena, a je kljub temu slišal Stanin glas

«Pazi se, nisi sam» in Bertijev «očka, ne pozabi na konjička».

Nič ni videl, kdaj je desni fašist zaostal, nič ni slišal, ko je počil strel. Nenadoma se mu je zameglilo pred očmi, lepa podoba je izginila, zazdelo se mu je, da pada v neznan globino, kjer so nakopičeni oblaki in gosta megla.

Edko je mrtev obležal kraj ceste blizu Špetra.

Kot blisk se je razširila ta novica po beneških vaseh do Kuka in Matajurja. Tudi k Edkovi sestri Tilki je stopil kurir in z resnim obrazom, brez prikrievanja in brez ovinkov povedal žalostno novico.

«Skušajte ga spraviti domov in pripravite Stano na ta udarec», je še rekel in odšel.

Tilka se je podala na dolgo pot. Pretresel jo je pogled na mrtvo truplo lastnega brata, ki je okrvavljeno ležalo kraj ceste. Ljudje so ji pripovedovali, da so videli Edka v kasarni in je takoj zaslutila, kaj se je zgodilo.

(Nadaljevanje prihodnjic)

La Comunità montana delle Valli del Natisone chiede 6 miliardi per la ricostruzione

ORDINE DEL GIORNO

PREMESSO che l'intero territorio della Comunità è stato interessato più o meno gravemente dal sisma tellurico del giorno 6 maggio e seguenti;

CONSTATATO che dopo il pr.mo periodo di emergenza caratterizzato dai soccorsi ai sinistrati si è ora di fronte al problema non solo della riparazione delle numerosissime case danneggiate, ma di quello ben più grave della ricostruzione;

FATTO PRESENTE che quest'ultima investe non solo la materiale riedificazione dei fabbricati andati perduti, ma la ricostruzione dell'organizzazione sociale della Comunità per garantire la permanenza delle popolazioni sul proprio territorio, la riattivazione dei servizi, delle attività produttive e delle infrastrutture, la salvaguardia del patrimonio storico e culturale e la costituzione di un ambiente corrispondente alle esigenze economiche, culturali e sociali della popolazione;

RILEVATO che da tale arduo compito che investe gli Enti locali non può restare estranea la Comunità Montana la quale, per specifico mandato ad essa attribuito dalla legge istitutiva 3-12-'71 n. 1102 deve occuparsi della salvaguardia del territorio montano e della popolazione che lo occupa, e ciò anche nella emananda legislazione straordinaria regionale;

CHIEDE

che gli Organi nazionali e regionali, nel contesto dei compiti e dei mezzi che verranno deferiti agli Enti Locali per la ricostruzione delle zone sinistrate assegnino alla Comunità Montana il giusto ruolo che ad essa compete in virtù della legge n. 1102 e le attribuiscono la necessaria dotazione di strumenti e mezzi per far fronte in maniera organica e con celerità di procedere ai vecchi problemi così drammaticamente acuiti dal recente disastro.

In particolare:

- a) delega di funzioni alla Comunità per interventi di coordinamento sovracomunale, per le funzioni urbanistiche e per gli stessi compiti di istituto;
- b) stanziamento di un fondo di 6 miliardi per le prime straordinarie necessità di ricostruzione;
- c) comando di personale (o facoltà di assunzione) per l'esecuzione di detti compiti.

CONFIDA

che non si vorrà lasciare la Comunità Montana al ruolo di estranea spettatrice in un momento determinante per la sopravvivenza civile, sociale ed economica di questa popolazione. Significherebbe relegarla nell'elenco degli Enti inutili da sopprimere; sarebbe il completo fallimento della Montagna.

S. Pietro al Natisone, 11-6-'76

Nasi župani (šindaki) v Švici na sprejemu v sedežu občine Yverdon

REZIJA

V vasi Njiva od 75 hiš ostalo le 6 popravljenih

Vas Njiva (Gniva) spada med najbolj prizadete vasi po potresu, saj bodo morali porušiti (nekateri že rušijo) od 75 hiš kar 69. Vrednih popravila je po tem računu ostalo torej le šest. Vsi prebivalci, katerih je okoli 90, in to skoraj vsi stari, žive v šotorih.

Ljudje, čeprav stari, niso obupani, kajti moč in volja dobrih ljudi iz Italije in inozemstva ne manjkajo. Gradbeni material že prihaja in tudi domači in tuji tehniki proučujejo teren, kje naj bi postavili nove hiše, medtem ko rušijo razsule in propadajoče. Čim bodo odobreni

načrti, bodo pričeli z deli in zgradili novo Njivo. Čas hitro mineva in zato si vsi na vso moč prizadevajo, da bi z deli prišli vsaj do strehe pred zimo, ki je tu običajno zelo ostra, z ostalimi, notranjimi deli pa bi lahko nadaljevali, ko bo odlezel sneg; včasih ga tu namreč zapade na metre.

V Njivi bodo morali porušiti tudi cerkev, zgrajena okoli leta 1700 in posvečena sv. Florjanu. Oltar je popolnoma porušen, rešili so le nekaj dragocenih svečnikov, monštranco, kelih in drugih predmetov, ki so jih spravili že na varno mesto.

Že izbrali zemljišče kjer bo stalo 25 hiš v novih Osojanih

Na zadnjem zasedanju komunskega konsila so med drugimi točkami dnevnega reda sprejeli tudi načrt, ki ga je pripravil geom. Giovanni Poletto iz Ronk glede zemljišča, kjer bodo zgradili nove Osojane. Časopis «La Provincina», ki izhaja v Como, je zbral z nabiralno akcijo namreč že dovolj denarja za postavitev 25 hiš in njihovo opremo.

Zemljišče, na katerem bo do jeseni zrasla nova vas, je veliko okoli 10.360 kvadratnih metrov in ga bodo plačali razlaščenim kmetom

po tisoč lir za vsak kvadratni meter.

Pomoč potresencem prihaja redno. Te zadnje dni je poslal Rdeči Križ iz Bavarske poleg drugega materiala za prvo pomoč potresencem tudi veliko montažno hišo, kjer bodo uredili šolo za najbližje vasi rezijanskega komunuma. V montažni hiši, ki jo je poslala župnija mednarodne Karitatis iz Prato pa bo deloval Center za socialno skrbstvo.

Za to plemenito gesto se mu vsi vaščani iz srca hvaležno zahvaljujejo.

Župan Pericle Beltrame obiskal stare in bolne v «Domu počitka»

Rezijanski župan Pericle Beltrame je pred nedavnim obiskal vse stare ljudi, ki so jih vzeli pod streho in jim nudijo vso oskrbo v «Casa di riposo Giovanni Chiabà» v San Giorgio di Nogaro. V tem Domu je 40 Rezijanov in župan je vsakega posebej obiskal in vsakega posebej seznanil o zadnjih novostih vasi, kjer so bivali do 6. maja in prinesel tudi vesti njihovih svojcev.

Rezijska je bila hudo poškodovana od zadnjega potresa. Birokracija zavlačuje delo obnove. «Hiše, ne besed» piše na nekem zidu

Umril je Luigi Madotto iz Osojanov

V veliki žalosti naznanjamo, da nas je dne 19. junija nepričakovano za vedno zapustil 78-letni Luigi Madotto iz Osojanov. Pokopali smo ga v velikem spremstvu vaščanov v ponedeljek, 21. junija na vaškem pokopališču.

Hudo prizadeti družini izrekamo naše najgloblje sožalje.

Mirko Katarinčen se zahvaljuje našim ljudem v Avstraliji

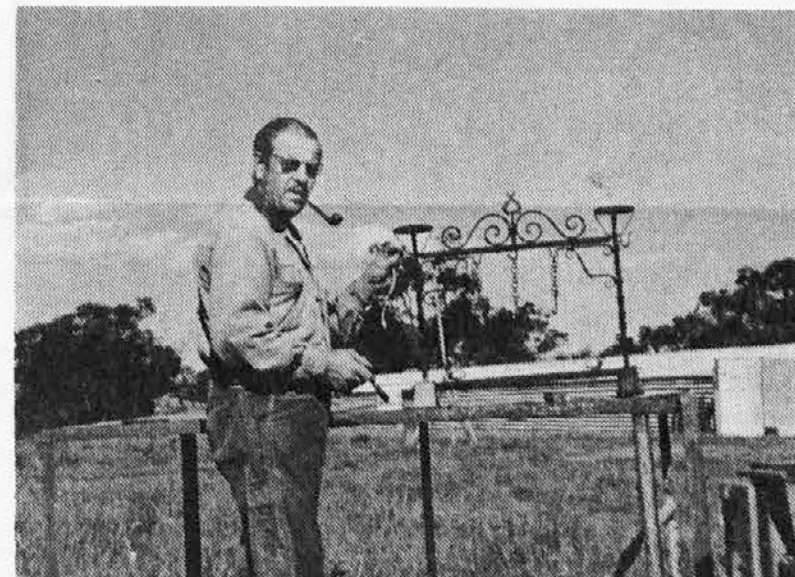
Mirko Zdraulig, Katarinčen iz Zverinca, ki živi že maloman 30 let u Belgiji, je napravil an «majhan skok» do Avstralije, kjer živi njegova brat Bruno z družino, pa tudi puno drugih naših ljudi.

Mirko pravi, da je dol preživev puno ljepih dni, da so ga usi lepuo sparjel an se preko Novega Matajurja usem pru lepuo zahvaljuje. Mirko pravi še, da se imajo

dol naši ljudje usi radi, da so združeni (unjeni), da se pomagajo adan drugemu an da je usaka parložnost dobra, da se zberejo kupe, da govoriyo o svojih vaseh, o rojstni zemji, o naših starih navadah. Ko so skupaj zbrani, odmjevajo tudi naše lepe pjesmi, saj jih je teškuo pozabit. Radi prebjerajo tudi Novi Matajur, ki jim prinaša novice iz njih rojstnih vasi.

Beneški Slovenci, med katerimi je tudi Mirko Sdraulig - Katarinčen iz Zverinca (predzadni na desni), so se zbrali na navadnem pikniku v Avstraliji in se skupaj veselili

Na sliki Beppi Bonini - Kovač iz Ljes, kateremu je težko pozabiti domače ognjišče

UNA VITA SPESA PER LA CAUSA DEI LAVORATORI

E' morto a Cividale Aldo Baolini

All'età di 64 anni, dopo una lunga malattia, sopportata con coraggio e rassegnazione, si è spento a Cividale Aldo Baolini, grande rivoluzionario, comandante partigiano e antifascista militante.

All'età di 19 anni è arrestato a Cividale con alcuni giovani, che volevano dare vita ad un'organizzazione democratica, capace di combattere le brutalità della dittatura fascista. E' processato e condannato dal tribunale speciale fascista a tre anni di carcere.

Dopo l'8 settembre 1943 lo troviamo tra le prime file dei partigiani. Vengono messe subito in luce le sue doti e le capacità organizzative, per cui viene considerato uno dei migliori organizzatori della Resistenza in Friuli e nella vicina Slavia Friulana, divenendo presto comandante di polizia presso la prima Brigata Garibaldi-Natisone, poi comandante dell'intendenza della Divisione Garibaldi-Natisone.

Dopo la liberazione diede

un grande contributo alle lotte dei lavoratori per un migliore avvenire, militando attivamente nelle organizzazioni democratiche ed antifasciste.

Buono, di cuore d'oro, onesto con tutti, ma inflessibile con i nemici di demo-

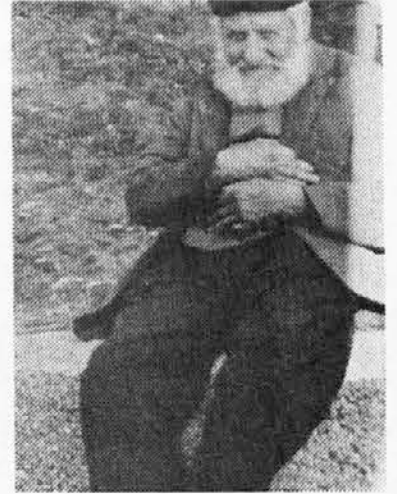
Aldo Baolini

crazia, questo era Aldo Baolini e così lo vogliamo ricordare.

Numerosi gli amici e compagni di lotta ai suoi funera-

li, che si sono svolti nella sua natia Gagliano. Gli hanno portato l'estremo saluto — con parole toccanti — il presidente dell'ANPI Cividalese, prof. Giuseppe Iacolutti ed il prof. Gino Lizzero, a nome del PCI.

Vadano alla famiglia, così duramente colpita, i sentimenti del nostro più profondo cordoglio.

Vizi Krajnik iz Oblice se kušno drži pred našim fotografom

KANALSKA DOLINA

V Naborjetu ustanovili pevski zbor

Prejšnji mesec so na pobudo domačega kulturnega društva ustanovili v Naborjetu mešani pevski zbor, katerega vodi Leo Gortan. Ta pevski zbor, ki bo predvsem folklorističnega značaja, bo izvajal pesmi v štirih jezikih: italijanskem, furlanskem, slovenskem in nemškem, ker žive tu štiri narodnosti.

Do sedaj šteje zbor 20 pevcev, pričakujejo pa, da se jih bo vpisalo še kaj in se redno udeleževali pevskih vaj.

Vpisovanje se vrši na tajništvu društva ali pa direktno pri pevovodji.

Kip sv. Antona spet v kapelici

Kot vemo, so novembra 1974. leta neznanzi ukradli v kapelici sv. Katerine v Naborjetu dragocen lesen kip sv. Antona. «Criminalpol» iz Celovca pa ga je pred kratkim našla in tako stoji kip spet na svojem mestu.

GORJANI

Potres 8. junija uničil še tri hiše

Potres 8. junija, ki so ga zopet občutile najbolj prizadete vasi, je v Gorjanih do tal uničil še tri hiše in napravil velike razpoke tudi v šoli, ki je bila nepoškodovana. Kot smo že pisali, je v Gorjanih izgubilo življenje ob potresu 6. maja 32 ljudi, dosti se jih pa še vedno zdravi po raznih bolnicah zaradi hudih poškodb, nekateri pa tudi zaradi pljučnice, katero so dobili predvsem starejši ljudje, ki bivajo pod šotori.

BARDO

Umril je Santo Battoia

V špitalu v Palmanovi je preminil zaradi hudih poškodb, ki mu jih je prizadejal potres, 75-letni Santo Battoia. Svojem izrekamo naše globoko sožalje.

KAKO SO VOTALI LJUDJE PO NAŠIH KOMUNAH

KOMUNI	PCI		PRI		MSI		PSDI		PSI		PLI		DP		DC		US		PSIUP		MPL		MANIF	
	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976	1972	1976
Ahten	300	443	15	31	64	39	142	130	214	239	19	12	—	49	718	708	—	5	27	—	3	—	9	—
Brdo	45	157	3	9	38	22	116	67	151	99	1	3	—	15	459	328	—	4	19	—	3	—	2	—
Dreka	9	42	1	1	5	4	24	28	72	54	4	1	—	4	285	252	—	4	2	—	0	—	0	—
Fojda	362	528	54	48	64	69	144	120	252	250	38	26	—	34	1.231	1.178	—	6	47	—	4	—	17	—
Gorjani	76	101	12	9	16	36	47	22	61	78	8	3	—	3	250	201	—	1	4	—	1	—	2	—
Grmek	66	81	6	7	15	16	91	57	62	74	2	3	—	4	408	359	—	4	1	—	4	—	3	—
Neme	410	524	43	43	132	109	184	125	189	189	51	20	—	24	987	1.009	—	6	40	—	6	—	13	—
Prapotno	73	147	9	9	44	21	123	93	63	61	6	5	—	6	429	454	—	1	13	—	2	—	3	—
Podbonesec	52	126	6	9	44	26	207	157	48	59	6	5	—	10	1.090	1.006	—	1	4	—	4	—	0	—
Rezija	74	146	6	7	64	56	96	62	179	176	9	7	—	20	710	620	—	1	21	—	2	—	5	—
Sv. Lenart	38	85	3	14	29	16	155	73	97	81	10	2	—	12	621	664	—	5	7	—	0	—	2	—
Sovodnje	49	93	2	4	21	9	175	148	50	40	2	0	—	6	465	474	—	13	4	—	0	—	4	—
Speter	150	259	14	43	65	38	207	138	226	187	35	14	—	28	845	868	—	11	14	—	4	—	8	—
Srednje	28	65	3	3	9	4	130	132	21	33	6	0	—	8	431	351	—	8	3	—	2	—	1	—
Tipana	83	168	4	7	32	28	159	97	41	63	4	2	—	23	637	524	—	3	5	—	2	—	2	—
SKUPNO	1.616	2.965	181	244	642	493	2.000	1.449	1.726	1.683	201	103	—	246	9.566	9.196	—	73	211	—	37	—	61	—

Dost znaša škoda, ki nam jo je naredu potres u naših dolinah

U zapadni Benečiji je naravno potres narbuj veliko škodo. Težkuo jo je oceniti, a o tem bomo pisali u prihodnjih številkah. Sada bi radi predočili našim braucem manjku parbližno škodo, ki smo jo utarpeli u sedmih komunah u nadiških dolinah in u Prapotnem.

Znano je, da sta imjela od majskega potresa narvič škode špjetarski an podbunješki komun. Začnimo s špjetram.

Špjetar

U špjetru je posu potres 45 hiš an hljevu. Huduo poškodovanih je bluo 132 hiš, 443 pa je tajšnih, ki so ble poškodovane, a se jih lahko postrojiti.

Misljio, da bo ostalo u špjetarskem komunu do zime 152 ljudi brez strjehe, povjedano u drugih besjedah, bo ostalo brez strjehe 53 družin, takole razdeljenih: 32 u Ažli, 10 u Barnasu, 7 u Klenji, 5 u Puojah.

Huduo so poškodovane starodavne cjerkve, z lesnim zlatim oltarjam: sv. Jernej u Dol. Barnasu, sv. Anton u Klenji in sv. Silvester pod Karkošam.

Problem u Ažli in Barnasu je tudi, kam spraviti živino, ker so ble štale podarte. Hitro bi jim bluo trjeba zgradiť prefabricirane štale.

Škodo, ki jo je utarpel špjetarski komun, znaša parbližno 2 milijarda lir.

Podbonesec

Narbuj so ble poškodovane vasi: Gor. an Dol. Maršsin, Log, Tarčet, Lazic, Nokula an Podbonesec sam.

Od 635 hiš-stanovanj jih je 268 huduo, 367 pa manj poškodovanih.

Prapotno

Ta komun ni imeu velike škode. Posute ni bluo obedne hiše, so ble pa poškodovane. Podrjet boju muorli 9 hiš, 10 pa parcialno. Postrojiti pa boju muorli 105 stanovanj.

Sv. Lenart

Tudi Sv. Lenart ni utarpeu velike škode. Pruzapru jo boju muorli še konstatirati. Kar vemo do sada je, da so imjel 20 hiš huduo poškodovanih. Huduo jim je potreslo tudi komunski sedež in šuolo.

Sovodnje

Tudi Sovodnje bi lahko štjeli med tiste komune, ki so bli huduo poškodovani.

Potres jim je posu 11 hiš, 22 pa je tajšnih, ki boju muorle bit podarte. U cjelem komunu imajo 215 hiš, ki jih bo potrjeba postrojiti.

Srednje

U Srednjem ni napravu potres velike škode. Sest je tajšnih stanovanj, ki jih bo trjeba podrjet, postrojiti pa 24. Huduo je poškodovalo cjerku pri Sv. Pavlu.

Grmek

U Grmeku je podpisu šindak ukaz (ordinanzo), da morajo podrjet deset hiš, 41 pa je tajšnih, ki jih bo trjeba postrojiti.

Dreka

Dreški komun ni biu huduo poškodovan od potresa. (Treslo pa ga je usak dan u zadnjih tridesetih letih, saj je zapustilo svoje domove 64% ljudi).

Plaz, ki se je napravu iz pobočja Kolovrata, jepodaru en senik in kljet. Sam potres pa je huduo poškodovau 7 hiš, 44 pa manj, ki jih bo trjeba postrojiti.

Teh osem komunov, o katerih pišemo, je dobilo od dezele (regiona) za postrojitev hiš 840 milijonov lir, takole razdeljenih:

Špjetar 120 milijonov, Podbonesec 240, Prapotno 120, Sv. Ljenart 120, Sovodnje 60, Srednje 60, Grmek 60 in Dreka 60 milijonu lir.

840 milijonu lir ni malo. Če bi jih bili imjeli pred potresom in jih ložli lepou u djelo, bi se bluo kaj poznalo, a sada je na dobra marva pruot škodi, ki smo jo utarpjel.

Po študijah tehnikov bomo imjel potrjeba parbližno 7 milijard lir za zgraditev an postrojitev hiš samuo u teh osmih komunah.

KRATKE NOVICE IZ NAŠIH VASI GRMEK

DOLENJE BARDO

Dve smarti, dve žalosti u Marjanini hiši

U Pordenonu, kjer je živjela s svojo družino, je umarila po kratki boljezni Ernesta Vogrig, poročena Maffei, znana učiteljca iz naše vasi. Stare je bla 64 ljet. Nje pogreb je šlo puno parjatelju torak, 8. junija. Na nje pogreb je šlo pušno parjatelju in žlahte iz grmiškega komun. Kadar pa so se varnilo

iz pogreba, so muorli hitro odpeljati u špitau Ernestino svakinjo (kunjado), Vittorio Loszach, uduovo Vogrig. Na žalost pa ji ni pomagala zdravniška pomoč.

Drugi dan, u srjedo, 9. junija, zvečer je umarila. Stara je bla 76 ljet. Posebno huduo je bila prizadeta nje hči Alma, ki je paršla iz Kanade, da bi obiskala svoje ljudi po potresu in je u par dneh zgubila teto in mamo.

Usi žlahti izrekamo naše globoko sožalje.

Švakanje (kunjade), učiteljca Ernesta Vogriga u Vittoria Loszach iz Dolenjega Brda, ki sta umrli u par dneh

Vogrig u Vittoria Loszach iz Dolenjega Brda, ki sta umrli u par dneh

SREDNJE

VRH

Usjeku se je s koso in je maloman izkarkaveu

U srjedo, 9. junija, je šu sječ travo naš vasnjan, Bepo Zufferli, star 70 ljet. Sjeku je u starmi senožeti, zatuo ni čude, da se mu je popuznilo, kosa pa je opravla svoje. Padla mu je na roko in mu presekla žile. Mož je sam paršu do cjestje, potle se je usednu, ker ni mogu vič naprej. Mimo so šli cještari in med njimi je biu njega navuod, Lino Zufferli iz Podlak.

Parbližu se je stricu, da bi ga pouprašu, kakuo kaj gre, ko ga je zagledu usega u karvi. Kri mu je močno brizgala iz presječene žile. Poklicu je še njega kolege, da so ga obvezali in hitro

odpeljali u čedadski špitau. Zgubiu je biu že maloman uso kri.

Navuod mu je rješiu življenje za las. U špitalu so mu dali s transfuzijo 3 litre karve.

SOVODNJE

DUS

Ena žalostna in ena vesela

U torak, 25. maja smo podkopali na Tarčmunu Duš Zanuta — Tomaževega po domače. Imeu je 64 ljet. Zaharbtna boljezan ga je spravila u prerani grob. Biu je pridan in pošten mož.

Po žalostni pa veselo novico

U soboto, 5. junija se je rodila u čedadskem špitalu ljepa čičica, Morielaz Cri-

stina. Srečna mama je Gosgnach Giovanna, tata pa Morielaz Dario.

Mali Cristini želimo puno sreče in zdravja u življenju, ki ga ima pred sabo.

DREKA

BRJEG

Modras ga je oklu

Lojz Tomasetig — Malanu iz Brjega se ni bau modrasu. Vičkrat je ujeu žive an takuo pokazu vasnjanam svojo korajžo.

Se vidi pa, da ko je ujeu zadnjega, ga ni lepou daržu, če ga je oklu za roko. Financarji so ga odpeljali z gipam u špitau. Upamo, da ne bo nič hudjega.

Modras pa je pokazu, da se ne moreš z njim norčevati.

PETARNEL

Ušafali so martvega pod tendo

U nedjejo, 13. junija, zjutraj so našli martvega pod tendo, kjer je spau zavojo potresa, Berta Trušnjaka, star 54 ljet. Zdravnik je ugotovil, da je mož umaru usaj dva dni prej, zatuo so ga muorli na hitro podkopati. Živeu je sam. Rajnik Berto je biu narbuj močjan mož u naših dolinah, a zatuo se usi čudijo, da ga je smart takuo na hitro pobrala. Morebit, da je tudi njegove smarti kriv potres.

SV. LJENART

U šestih mjesicah telega ljeta se je rodilo 7 otroku

Rodili so se: Jussig Teresa iz Skrutovega, Podrecca Andrea le iz Skrutovega, kužin Terese Jussig, Chiabai Monica iz Dolenje Mjerse, Dugaro Vanessa iz Podkravara, Qualizza Manuel iz Gor. Mjerse, Terlicher Chiara iz Podutane in zadnji (21-5-76) se je rodil Pertoldi Massimo iz Skrutovega.

V Dolenjem Barnasu podirajo hiše, ki so ble huduo poškodovane od potresa

Darujte za žrtve potresa

NOVI MATAJUR

BANCA CATTOLICA DI CIVIDALE

tekoči račun c.c. n. 4415 ali direktno na uredništvu v čedadu, p. terme romane 9